

# Soortherstel: kroeskarper in de Bosdamvijver te Puyenbroeck

---

AGENTSCHAP  
NATUUR & BOS



**Wijze van citeren:**

Boets P., Dillen A., Poelman E. (2019). Soortherstel: Kroeskarper in de Bosdamvijver te Puyenbroeck.  
7 p.

**Contactgegevens:**

Pieter Boets  
Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek  
Godshuizenlaan 95, 9000 Gent  
[pieter.boets@oost-vlaanderen.be](mailto:pieter.boets@oost-vlaanderen.be)

Alain Dillen  
Agentschap voor Natuur en Bos  
Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 78  
9000 Gent  
[alain.dillen@vlaanderen.be](mailto:alain.dillen@vlaanderen.be)

## Inhoud

1. Situering .....	4
2. Studiegebied.....	4
3. Methode.....	6
4. Bespreking resultaten en aanbevelingen .....	6
5. Referenties .....	7

## 1. Situering

Kroeskarper is een autochtone soort in Vlaanderen (België) die het de laatste decennia niet zo goed doet. De afname van natuurlijk habitat, moerassen en ondiepe plassen met voldoende vegetatie, ligt hierbij aan de hoofbasis. Daarnaast wordt er gevreesd dat deze soort in zijn voortbestaan kan worden bedreigd door concurrentie of zelfs hybridisatie met ingevoerde soorten als karper en gibel (Maes et al. 2007). Eutrofe condities, gecombineerd met seizoensale stratificatie, zorgen vaak voor anoxische omstandigheden in het leefmilieu. Kroeskarpers tolereren deze zuurstofarme condities zeer goed en dit maakt hen in deze wateren een succesvolle soort, zelfs in die mate dat ze vaak de enige vissoort zijn in kleine vijvers. In grote meren daarentegen, heeft de soort te maken met interspecifieke interacties. In België, werd kroeskarper in het verleden in kleine aantallen gevangen op een zevental punten in het Scheldebekken (Maes et al. 2007). Naast de Grote Nete en Kleine Nete werd kroeskarper eveneens gevangen in traagstromende plantenrijke riviertjes (Platte beek te Mechelen, Leibeek te Leuven) of ontdubbelde rivierarmen (Laakbeek te Aarschot). Verder werden er een aantal exemplaren gevangen tijdens de elektrische afvissingen van stilstaande wateren, zoals in een zijarm van het kanaal van Bocholt en in de vijvers van het Blaasveldbroek. Philippart en Vrancken (1983) troffen de soort op slechts enkele plaatsen aan en dit zowel in het Maasbekken als in het Scheldebekken.

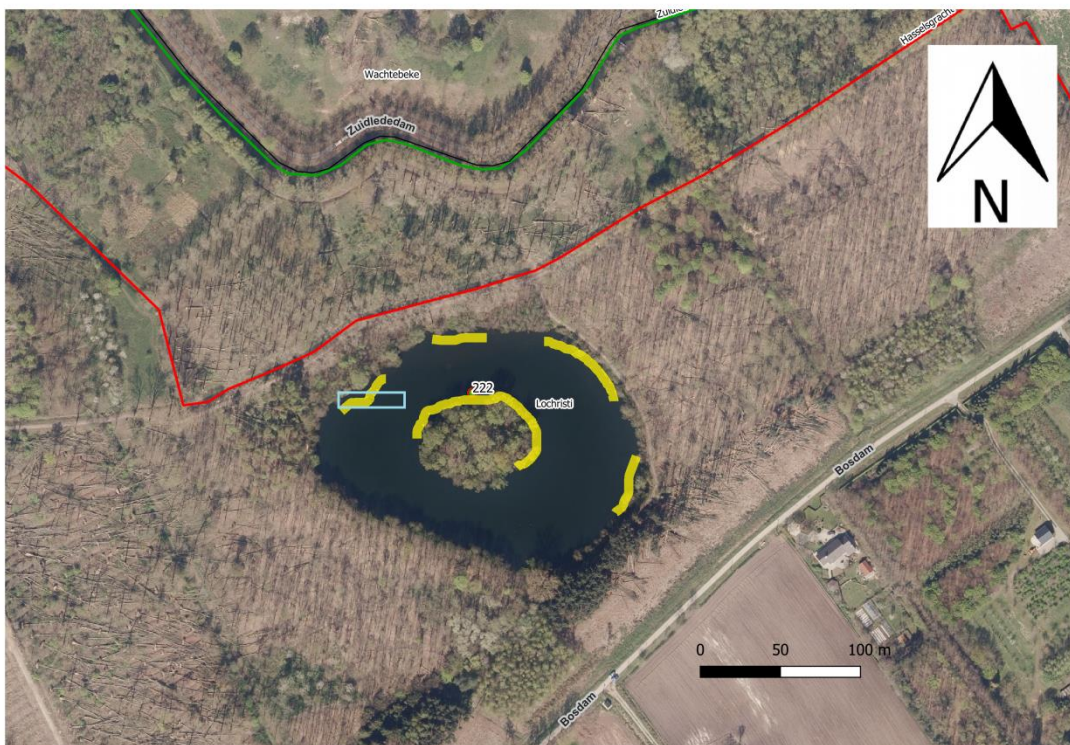
Gezien de achteruitgang van de soort en de mogelijke beperkte genetische diversiteit van de resterende populaties werd er beslist om kroeskarper mee op te nemen in een soortenherstelprogramma. Momenteel wordt de soort (die genetische gescreend werd) gekweekt in het kweekcentrum voor visteelt in Linkebeek. Deze gekweekte individuen worden dan opnieuw uitgezet in Vlaanderen om een duurzame populatie op te bouwen. In Oost-Vlaanderen werd de soort opnieuw in 2018 uitgezet in de Bosdamvijver, een relatief ondiepe vijver, in het domein Puyenbroeck te Wachtebeke. Om het succes van de herintroductie na te gaan werd er in het voorjaar van 2019 een afvissing georganiseerd. De resultaten van dit onderzoek zijn terug te vinden in dit rapport.

## 2. Studiegebied

Het onderzoek werd uitgevoerd op de Bosdamvijver gelegen in het provinciaal domein Puyenbroeck te Wachtebeke. De vijver, die 1.3 hectare groot is, wordt gekenmerkt door een maximum diepte van 3 meter, door een zanderige bodem en door overhangende vegetatie en ondergedoken boomwortels (Boets et al. 2016). Het aandeel aan waterplanten (zowel bovenstaand als ondergedoken) is eerder beperkt. Het visbestand bestaat voornamelijk uit zeelt, baars, paling en blankvoorn en kan als snoek-blankvoorn viswatertype ingedeeld worden (Boets et al. 2016).



Figuur 1: Foto genomen van de Bosdamvijver in het Provinciaal Domein Puyenbroeck (Boets et al. 2016).



Figuur 2: Kaart van de vijver met aanduiding van de elektrisch afgeviste trajecten (geel) evenals de locatie waar er een fuik werd geplaatst (blauwe rechthoek).

### 3. Methode

Er werd elektrisch afgevisd vanuit een boot om een zo hoog mogelijke vangstefficiëntie te bereiken in de gegeven omstandigheden. Hierbij wordt via een stroomgroep en een gelijkrichter een spanningsveld in het water opgewekt tussen een positieve en negatieve pool, wat verdovend werkt op de vis. De negatieve pool of kathode bestaat uit een platte stroomgeleidende koperen gevlochten draad en sleept achter de boot aan. De positieve pool (anode) bestaat uit één schepnet met geïsoleerde steel en een stroomgeleidende metalen ring voorzien van een net. Door met tussenpozen de anode onder water te dompelen, wordt een zo hoog mogelijke vangstefficiëntie nagestreefd. De vis die op dat moment aanwezig is bij de anode wordt tijdelijk verdoofd, direct uit het water geschept en verzameld in een kuip met water. Het ononderbroken onder stroom zetten van het traject zou meer vis verjagen door het wegluchten uit de schrikzone. Er werd in totaal ongeveer een afstand van 100m afgevisd. De aanduiding op kaart omvat een langer traject, maar door het vissen met tussenpozen werd er in werkelijkheid een traject van ongeveer 100 m lengte afgevisd. Daarnaast werd er ook een schietfuij geplaatst die de daaropvolgende dag werd opgehaald. Alle gevangen vissen werden geïdentificeerd tot op soortniveau en gemeten, gewogen en nadien in het desbetreffende water terug geplaatst.

### 4. Bespreking resultaten en aanbevelingen

In totaal werden er bij het huidige onderzoek 35 vissen voor een totaal gewicht van 1,676 kg gevangen behorende tot 3 verschillende soorten, namelijk zeelt, baars en paling. Er werd geen kroeskarper gevangen. Van zeelt en paling werden verschillende groottes en dus verschillende leeftijdscategorieën gevangen. Van baars werden enkel individuen tussen 7.4 en 9.8 cm gevangen. Hoewel het een interessant hengelwater is, is de diversiteit en abundantie van het visbestand eerder beperkt. Daarnaast komt er van baars slechts een beperkte grootteklasse voor. In vergelijking met het onderzoek in 2016 (Boets et al. 2016) werd er geen blankvoorn of karpers gevangen. De karpers werden toen hoofzakelijk met fuiken gevangen, daar waar er nu slechts 1 fuik werd geplaatst. In het eerder onderzoek werd opgemerkt dat de leeftijdsklassen van blankvoorn heel beperkt waren en dat het bepoten met vis essentieel is voor het opbouwen van een gezonde en duurzame populatie. Dit is tot op heden nog niet gebeurd. Tevens werd er melding gemaakt van predatie door aalscholvers, een probleem dat zich ook nu nog stelt. Al deze factoren kunnen er voor gezorgd hebben dat er nu slechts drie soorten werden terug gevonden.

Het beperkte visbestand vormt zeker geen belemmering voor de (succesvolle) herintroductie van kroeskarper. Kroeskarper is een soort die houdt van ondiepe wateren die bovendien gekenmerkt worden door een lage visbiomassa met weinig intraspecifieke competitie. Er zijn echter wel een aantal mogelijke oorzaken waarom er toch geen kroeskarper werd teruggevonden in de Bosdamvijver. De plantengroei zowel van ondergedoken als bovenstaande waterplanten is momenteel eerder beperkt. Kroeskarper is een soort die

houdt van ondiepe wateren met een weelderige plantengroei (Maes et al. 2007). Daarenboven komt er ook nog een beperkte hoeveelheid karper voor (Boets et al. 2016) welke als een concurrent van kroeskarper wordt aanzien. Het zanderige substraat, de geringe diepte en de aanwezigheid van overhangende takken en boomwortels vormen dan weer wel een geschikt habitat voor het voorkomen van kroeskarper. Mogelijks hebben we de soort ook gemist op basis van onze gebruikte technieken. Het is dus niet volledig uit te sluiten dat er geen kroeskarper in de vijver aanwezig is en dat de herintroductie niet succesvol was.

Op basis van het huidige en eerder onderzoek is het aan te raden om de vijver te herbepoten met een beperkte hoeveelheid blank- en rietvoorn (25 kg van elke soort). Op termijn zou de herintroductie van snoek kunnen overwogen worden. Daarnaast is het ook belangrijk om voldoende waterplaten en structuur als schuilplaats voor de vissen te voorzien.

Wat betreft de uitzet van kroeskarper stellen we voor om de inspanning nog een aantal jaar vol te houden en binnen enkele jaren opnieuw een evaluatie uit te voeren. Echter zijn er op basis van eerdere en recente afvisgegevens 2 bijkomende locaties binnen Oost-Vlaanderen die als potentieel habitat voor kroeskarper kunnen optreden, namelijk de paardenvijver gelegen in de Wellemeersen te Denderleeuw (waar reeds in 2018 een eerste maal kroeskarper werd uitgezet) en de Nuchten gelegen te Geraardsbergen. De Nuchten vormt een belangrijk overstromingsgebied met heel wat onderwaterstructuur (takken en vegetatie) en een zeer lage visbiomassa (Boets et al. 2019) wat als ideaal kan beschouwd worden voor Kroeskarper. In de waterlopen stroomafwaarts van dit gebied komt er wel gibel voor, een soort die rechtstreeks concurrentie van kroeskarper vormt en hiermee kan hybridiseren. Toch denken we dat deze locatie zeer geschikt is voor de uitzet van Kroeskarper aangezien dit habitat nauw aansluit bij het natuurlijk habitat van kroeskarper zoals historisch beschreven.

## 5. Referenties

Boets P., Dillen A., Poelman E. (2016). Visstandsonderzoek van de Bosdamvijver in het Provinciaal Domein Puyenbroeck. 13p.

Boets P., Malfroid D., Poelman E. (2019). Visstandsonderzoek van De Rijt gelegen in het natuurgebied de Nuchten en de Molenbeek te Geraardsbergen. Studie in opdracht van de dienst integraal waterbeleid van de provincie Oost-Vlaanderen. 10p.

Maes G. et al. (2007). Onderzoek van het geslacht *Carassius* in het Vlaamse Gewest. Onderzoeksopdracht nr B&G/22/2003.

Philippart, J.C., Vrancken M. (1983). Atlas des poissons de Wallonie. Distribution, écologie, éthologie, pêche, conservation. Cahiers d'éthologie appliquée 3.